

Metody, techniki, narzędzia badawcze

w terapii logopedycznej

Metoda oznacza systematycznie stosowany sposób pracy z pacjentem, zespół celowych i jasno określonych czynności, które są realizowane za pomocą odpowiednio dobranych i uznanych środków, prowadzących do rozwiązania danego problemu.

W terapii logopedycznej wybór metod jest uwarunkowany rodzajem zaburzenia,

a w zależności od rodzaju trudności wykorzystuje się specyficzne, dostosowane do wieku i możliwości pacjenta sposoby pracy terapeutycznej. Rzadko stosuje się jeden rodzaj metod, co wynika z kolei z konieczności realizowania zasady kompleksowego oddziaływania. [\[1\]](#)

Każdy problem badawczy powinien być rozwiązany za pomocą odpowiednich metod, technik oraz narzędzi badawczych, aby interesujące nas zjawisko było rzetelnie

i subiektywnie zbadane.

Z pedagogicznego punktu widzenia możemy wyróżnić wiele definicji metod, którzy autorzy w różny sposób je interpretują.

Zdaniem Mieczysława Łobockiego metoda „ (...) odnosi się do ogólnych dyrektyw czy norm (reguł) postępowania badawczego, tj. obowiązujących bez względu na cel, jakiemu ma ona

służyć i warunki,

w jakich się ją stosuje ". [2]

Tadeusz Pilch podkreśla zgodnie z tradycją oraz zasadami, że metoda to

„ (...) zespół teoretycznych uzasadnionych zabiegów koncepcyjnych

i instrumentalnych obejmujących najogólniej całość postępowania badacza, zmierzającego do rozwiązania określonego problemu naukowego ". [3]

Twierdzi, że metoda jest pojęciem szerszym i nadrzędnym w stosunku do technik

i narzędzi badawczych.

Metody natomiast stosowane w terapii logopedycznej można podzielić na:

- **Medyczne**, postępowanie specjalistyczne jest konieczne w ramach kompleksowej terapii, w szczególności w przypadkach poważnych zaburzeń mowy, takich jak, np. afazja, jąkanie oraz w przypadkach wad rozwojowych, np. rozszczepy podniebienia. Czasem leczenie neurologiczne, ortodontyczne, foniatryczne itp. jest niezbędnym warunkiem dla sukcesu i powodzenia podejmowanej terapii logopedycznej.
- **Psychologiczne**, niezbędne jest wykorzystanie tej grupy metod, biorąc pod uwagę psychologiczne uwarunkowania i skutki zaburzeń mowy.
- **Pedagogiczne**, wszelkie metody pracy stworzone na gruncie i na użytek terapii pedagogicznej, zaadoptowane przez logopedię.
- **Logopedyczne**, używane tylko w postępowaniu logopedycznym i dla niego

charakterystyczne.

- **Lingwistyczne**, powstałe na podstawie wiedzy zaczerpniętej z różnych działów językoznawstwa, np. fonetyki, kultury żywego słowa itp. [\[4\]](#)

Technika, to sposób i biegłość wykonywania jakiejś pracy w określonej dziedzinie, to inaczej metoda szczegółowa.

Z pedagogicznego punktu widzenia:

Tadeusz Pilch twierdzi, iż techniki badań to „czynności praktyczne, regulowane starannie wypracowanymi dyrektywami, pozwalającymi na uzyskanie optymalnie sprawdzalnych informacji, opinii, faktów”. [\[5\]](#)

Do szczegółowych metod medycznych zaliczamy:

- różne zabiegi medyczne, np. chirurgiczne,

- metoda wokalistyczna Mitrinowicz,

- akupunktura,

- akupresura,

- laseroterapia,

- farmakoterapia,

- fizykoterapia.

Do szczegółowych metod psychologicznych zaliczamy:

- psychoterapię treningową,

- hipnoterapię,

- psychodramę,

- techniki relaksacyjne

Do szczegółowych metod pedagogicznych zaliczamy:

- metoda dobrego startu,

Jest to metoda polegająca na usprawnianiu analizatorów wzrokowego i słuchowego, motoryki całego ciała (szczególnie ręki i nadgarstka), która kształci orientację przestrzenną i lateralizację. W praktyce logopedycznej metodę tą stosuje się do ćwiczeń logarytmicznych z dziećmi nieśmiałymi, którym ćwiczenia słowno – ruchowe sprawiają trudność. Ćwiczenia polegają na śpiewie prostych melodii do tekstów, które zostały zaczerpnięte z piosenek ludowych lub dziecięcych, a towarzyszy im rysowanie znaków na papierze.

- metoda ośrodków pracy (zainteresowań),

- gesty umowne,

- ćwiczenia rytmizujące,

- mówienie rytmiczne,

- ćwiczenia słuchu muzycznego,

Do szczegółowych metod lingwistycznych zaliczamy:

- ćwiczenia dykcyjne,
- metodę wyszukiwania słów kluczowych,
- metodę substytucyjną Seemana z jej modyfikacjami

Do szczegółowych metod logopedycznych zaliczamy:

- ćwiczenia logopedyczne: oddechowe, artykulacyjne, fonacyjne, usprawniające motorykę i kinestezję narządów mowy, autokontroli słuchowej, słuchu fonematycznego,
- uczulanie miejsc artykulacji,
- pokaz i wyjaśnianie ułożenia narządów artykulacyjnych,
- odczytywanie mowy z ruchu ust,
- mechaniczne układanie narządów artykulacyjnych za pomocą szpatulek, sond,
- wykorzystanie pewnych nieartykułowanych dźwięków lub czynności fizjologicznych organizmu do tworzenia nowych głosek, np. wibrację, chuchanie itp.

Rys. 10 *Metoda mechaniczna wysyłania głoski k (g)* [6]

Narzędzia badawcze, to wszelkie próby, skale, testy

(wystandaryzowane lub nie wystandaryzowane), ankiety, kwestionariusze, karty badania, programy komputerowe itd.

Przez **środki** stosowane w terapii logopedycznej i postępowaniu diagnostycznym należy rozumieć wszystkie urządzenia techniczne, które mogą być wykorzystane przez logopedę, np. magnetofon, komputer, analizator mowy, lustro, instrumenty muzyczne itp.

Do **pomocy logopedycznych** zaliczamy różne materiały:

- schematy głosek, labiogramy, rentgenogramy,

- przedmioty, zabawki,

- językowe; logopedyczne zbiory wyrazów i zdań, opowiadania, teksty piosenek, wierszy,

zagadki itp.

- obrazkowe; kwestionariusze i zestawy obrazkowe, gry, loteryjki, historyjki, plansze itp. [7]

[1] *Logopedia. Pytania i odpowiedzi. Podręcznik akademicki*, pod red. T. Gałkowskiego i G. Jastrzębowskiej, Opole 2003, t. 2, s. 328

[2] M. Łobocki, *Metody i techniki badań pedagogicznych*, Kraków 1999, s. 217

[3] T. Pilch, *Zasady badań pedagogicznych*, Warszawa 2001, s. 71

[4] *Logopedia. Pytania i odpowiedzi. Podręcznik akademicki*, pod red. T. Gałkowskiego i G. Jastrzębowskiej, Opole 2003, t. 2, s.329 - 330

[5] T. Pilch, *Zasady badań pedagogicznych*, Warszawa 2001, s. 71

[6] E. M. Skorek, op. cit., s. 93

[7] red. T. Gałkowski i G. Jastrzębowska, op. cit., s. 325 - 329